

Литература:

1. Сорокин, Ю. А. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция // Оптимизация речевого воздействия / Ю. А. Сорокин. – М.: НиолаПресс, 1990. – 186 с.
2. Соболева Т. А., Суперанская А.В. Товарные знаки. М., 1986.
3. Нефёдова Л. А. Когнитивные особенности комикса как креолизованного текста // Вестник ЮУрГУ. Серия: Лингвистика. 2010. №1 (177). С. 4-9.
4. Садуль Ж. Всеобщая история кино. Том 2. // М.: "Искусство", – 1958г. – 88 с.
5. Comics Timeline [Электронный ресурс] Infoplease.com. – Режим доступа: <http://www.infoplease.com/spot/comicstimeline.html#CT-1930> (дата обращения: 18.01.2022).
6. Борщ К. О. Образ супергероя в американской культуре 20-21 века // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. – 2014. – №. 5-6. – С. 63-65.
7. Kalizhanova A. N. Mind Map as a New Approach to Organizing an E-Dictionary Entry // Наука и Жизнь Казахстана. – 2018. – №4 (60). – С. 173-176.
8. Шумилина К. А. Специфика перевода комиксов на графическом и фонетическом уровнях // Огарёв-Online. – 2021. – №9 (162). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-perevoda-komiksov-na-graficheskom-i-foneticheskom-urovnyah> (дата обращения: 18.01.2022).
9. История перевода комиксов [Электронный ресурс] TransEurope. – Режим доступа: <http://transeurope.ru/publications/istoriya-perevodakomiksov.html> (дата обращения: 18.01.2022).
10. Булипопова Е. В. Двойной стандарт для супергероя // Дискурс-Пи. – 2013. – Т. 10. – №. 1-2. – С. 99-104.
11. Швейцер А. Д. Теория и практика перевода. – М. – 1998. – 268 с.
12. Hofstede, G. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. Online Readings in Psychology and Culture. – 2011. – 2(8). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1014>.
13. Hall E. T., Hall M. R. Understanding Cultural Difference. Yarmouth, ME: Intercultural Press. – 1990.
14. Yücel V. Venom: A Desiring Machine // CINEJ Cinema Journal, 2020, Vol. 8.1. DOI: 10.5195/cinej.2020.231

Ельшибеков С.Х. Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, филология факультеті, КЖ-21 тобының студенті
(Ғылыми жетекшісі - ф.ғ.к., профессор Б.М.Айтбаева)

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қашықтықтан оқытуда өзіне керек білімді меңгеретін, шығармашылықпен жұмыс істейтін, өзін-өзі басқара алатын, белсенді тілдік тұлға қалыптасады. Қашықтықтан оқытуда төмендегідей мүмкіндіктер болады:

- тілді жеке немесе топтық меңгеру;
- өзінің тілді білу деңгейін бақылау және бағалау;
- тілді үйрену уақытын үнемдеу;
- әр түрлі компьютерлік ойын элементтері арқылы тіл үйренуге қызығушылығын арттыру.

Қашықтықтан оқыту кезінде тіл үйренушінің өзіндік танымдық және ойлау қабілеті күшті болу керек. Сондықтан, қажетті технологияны пайдалану барысында, өзіне керекті ақпаратты алу, алған білімін бағалау, оны практикада қолдана білу және жаңа білім алуға талпыну. Қашықтықтан оқытуда тіл үйретуші мен үйренуші қарым – қатынасы үзілмейді. Қашықтықтан оқыту технологиясы бойынша оқытушының негізгі міндеті білім алушының келесі түрдегі орындалатын өз бетінше жұмысын басқару болып табылады: туындайтын мәселелерді қарастыру; мақсат пен міндеттерді қою; білім, тәжірибелерді беру; ұйымдастыру қызметі; білім алушылардың арасында өзара байланысты ұйымдастыру; оқу процесін бақылау.

Тындаушылар қашықтықтан оқыту кезінде білім беру процесінің негізін қолайлы уақытта, ыңғайлы орында, тиімді қарқында өз бетінше жұмыс құрайды. Сондықтан тындаушылар өз бетінше жұмыстың техникасын мен әдістемесін, жоғарғы деңгейде білімді өз

бетімен толықтыру негіздерін меңгеруі қажет. Сонымен бірге нәтижелі түрде оқу үшін жаңа ақпараттық технологияның құралдарымен жұмыс істей білуі тиіс.

Қашықтықтан оқыту технологияларын қолдана отырып оқу процесін ұйымдастырудың негізгі міндеттері:

1. Оқытуды даралау;
2. Оқытудың тиімділігін (сапасын) арттыру;
3. Дәстүрлі оқыту нысаны қолайсыз болып табылатын тұлғалар үшін білім беру қызметін ұсыну.

Қазір Қазақстан тұрғындарының көпшілігінде жоғары технологиялық, оның ішінде барынша интерактивтілікті қамтамасыз ете алатын, сондықтан тұтынушы нарығы үшін неғұрлым тиімді болып табылатын Интернет технологияларға негізделген ҚО-ның білім беру қызметін пайдалану үшін техникалық жарактандырылу деңгейі айтарлықтай жеткілікті. ҚО үдерісін қолдауды және оқу үдерісін басқаруды қамтамасыз ететін жоғары сапалы ақпараттық толықтыру бұл техникалық мүмкіндіктерді тиімді пайдаланудың басты шарты болып табылады.

Қашықтықтан оқыту үш түрлі болуы мүмкін:

- Синхронды оқыту
- Асинхронды оқыту
- Бірлескен тренинг

Синхронды қашықтықтан оқыту – тіл үйретуші мен үйренушінің оқу үрдісіне бір уақытта қатысатын формалар. Мысалы: вебинар, бейнеконференция (Skype және басқалары), онлайн чат. Барлық тіл үйренуші бір мезетте виртуалды кеңістікте отырады және ақпарат алмасады. Бұған қоса, бұл форматтың артықшылығы – интерактивтілік: сіз не болып жатқанын және тіл үйретушімен кері байланыс алуыңызға болады.

Асинхронды қашықтықтан оқыту – тіл үйретуші мен үйренуші арасындағы байланыстың мерзімін кешіктіріп өткізетін формасы. Бұл – электрондық пошта, электрондық оқыту жүйелеріндегі курстар, подкаст, скринкаст, блог. Әдетте тіл үйретуші оқу материалын дайындайды және құрылымдайды, тіл үйренушілерге қол жетімділік және әдетте, тегін кесте бойынша оқытылады. Кездейсоқтық: икемділік (әлемнің кез-келген жеріндегі кез-келген студенттер үшін осындай тренингтердің болуы), оқу тәртібі мен кестені таңдау мүмкіндігі, топтарды жинаудың қажеті жоқ. Кемшіліктер: оқу материалдарын дайындау, сондай-ақ арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуді сатып алу немесе жалға беру қажеттілігі.

Бірлескен тренинг – бұл синхронды және асинхронды оқыту түрлерінің комбинациясы. Мысалға, аптасына 2 рет веб-апталар + тіл үйренушінің жеке кабинетіне кіруге болады, онда дәрістер, бейнелер және тест тапсырмалары жасалады. Бұл жағдайда оқытудың тиімділігі күндізгі оқу орындарына қарағанда әлдеқайда жоғары болуы мүмкін.

Кез келген жағдайда оқыту формасы мақсаттарға байланысты болып келеді. Синхронды оқыту тыңдаушыларға өзара тығыз қарым-қатынас жасауға және топтармен өзара әрекеттесуге көмектеседі. Асинхронды оқыту көп материалдармен қамтамасыз етеді және еркін түрде өтеді [1].

Вебинар – байланыс негізінде оқыту, яғни интерактивті әдіс, қатысушылардың және нұсқаушы арасындағы талқылау түрін білдіреді. Вебинарлар – тіл үйретуші және барлық қатысушылар, яғни тыңдаушылардың тұратын жеріне қарамастан, әлемнің кез келген жерінде Интернет ресурстарды пайдалану, компьютерлік веб технологияларды қолдануға мүмкіндік береді, қашықтықтан оқытудың интерактивті нысаны семинарларға қатысу болып табылады және олардың компьютерлерінен олармен байланыс арнайы сайт арқылы, арнайы бағдарламалық кешен арқылы қамтамасыз етіледі. Вебинар сессиялары екі тарапты қамтиды: тіл үйретуші мен бірнеше тыңдаушы. Сондай-ақ, қажет болған жағдайда, басталғанға дейін сіз белгілі бір тапсырманы, проблемалық жағдайды немесе онлайн сабақты жібере аласыз. Психологиялық-педагогикалық зерттеу оқу материалының неғұрлым табысты қабылдануына ғана емес, сонымен қатар психикалық қызметін белсендіруге мүмкіндік береді, яғни оқыту мазмұнының ең маңызды элементтерін жүйелеу. Тіл үйретушінің міндеті - ауызша ақпаратты толықтырып қана қоймай, сонымен қатар ақпараттың тасымалдаушысы болатын формаларды пайдалану. Дәрісті оқыған мұғалімнің дайындалған визуалды материалдардың көмегімен тақырыпты толығымен айқындай отырып, дәйекті, егжей-тегжейлі түсініктемесі болады. Осындай ұсынылған ақпарат тыңдаушылардың білімін жүйелеуді, проблемалық жағдайларды жасауды және оларды шешу мүмкіндігін қамтамасыз етуі тиіс; когнитивті және кәсіби қызметте маңызды болып табылатын айқындықтың әр түрлі жолдарын көрсетеді [2].

Оқытушы экран дисплейінде көрнекі ақпаратты көрсетеді, сабақ барысында ол бірте-бірте тыңдаушыларға электрондық оқу материалдарына қолжетімді болу мақсатымен аудио және бейне, слайдтар, және басқа да материалдар енгізеді. Вебинар барысында байланыс жиі бір жақты (мұғалімі, стөндтер) бағдарламалық қамтамасыз етіледі, тыңдаушылар талқылауға қатыса алады және дыбыс бар болса, ауызша, не арнайы терезеде чат (жазбаша) арқылы мұғалімге сұрақ қоя алады. Стандартты вебинарда тіл үйретушінің дауысын тыңдауға, сөйлесуге және сұрақ қоюға болады. Студенттер шаршап, зерігіп қалмас үшін 1 сағат және 20 минуттан аспауы тиіс. Қашықтықтан оқытуда вебинарлар белгілі бір жағдайларда кемшіліктерге де, артықшылықтарға да ие. Дәрістер вебинар қатысушыларына үйде немесе өздері үшін жұмыс істейтін ыңғайлы ортада болуы мүмкін. Сондықтан дыбыс және бейне қабылдау сапасы барлық нормаларына сәйкес болуы тиіс деп мәлімдеуге болады. Осыған байланысты вебинарлардың жағымсыз жағы туралы айта кету керек [3].

Біріншіден, тікелей өзара байланыс болмауы; оқытушылар мен студенттер арасындағы екінші, екі жақты кері байланыс, бұл жағдайда, жоспарланатын ақпарат қабылдануы тиіс, яғни оқытушы тексеріп отыру қажет, студенттерге кіріс ақпарат ретінде кешігіп келеді, бұл аспект те қарастырылуы тиіс. Негізгі мәселе – әдетте вебинар сұхбатында өз сұрақтарын жазбаша сұрайтын студенттердің сұрақтарына жауаптардың уақытында берілмей, кешіктірілуі. Жоғарыда айтылғандардың негізінде сыныптардағы вебинардың іс жүзінде оларды қолдануға қатысты кемшіліктері мен артықшылықтары бар екендігін көреміз. Вебинар-сессиялар өткізудің оң аспектілері: тұрақты және жоғары сапалы аудио тарату мүмкіндігі; нақты уақыт режимінде қатысушылардан вебинар сессияларынан кері байланыстың болуы (дәстүрлі чат); қатынауды бақылау мүмкіндігі – вебинарға қатысушыларды қосу, жою; файлдарды, материалдарды және т.б. жүктеу мүмкіндігі. Вебинар сабақтарының кемшіліктері: бейне- көрсетілімдер және т.б. нақты уақытта Интернет-арнасында ғана болуы керек, мұғалім ғана емес, барлық студенттер де қатысуы керек; дауысты кешіктіру (10 -20 секунд). Педагог үшін: вебинар сессия барысында негізгі функционалдық анықтауға қажеттілігі бар. Интерактивті тақтамен көріністі пайдалануға мүмкіндігі бар бір уақытта осы материалдардың Web конференция қатысушыларына қол жеткізуді қамтамасыз ету түрлі форматтарда PowerPoint презентациялар және басқа да құжаттар мен материалдар; жеке қолданбалы терезелердің суретін немесе басқа мұғалімнің жұмыс үстелін басқа қатысушыларға беру, студенттерге мұғалімнің қосымшаларына қашықтықтан кіруге мүмкіндік беру; микрофоннан және веб-камерадан алынған аудио және бейне деректерін жіберу. Тыңдаушылар үшін: экранда мұғалім көрсеткен материалдарды көру мүмкіндігі; оқытушының берген аудио және бейне материалдарын алу; интерактивті тақта мен мәтіндік хабарламалармен нақты уақыт режимінде бөлісу. Автоматтандырылған жазылған видео вебинар сессиялар студенттер білімін қайта игеру және студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру сапасын арттыру үшін пайдалы.

Бүгінгі әлемде білім беру маңызды рөл атқарады, бірақ қоғамның дамуы уақыттың жетіспеушілігінен туындайды, сондықтан сапалы білім алу қиынға соғады [4].

Осының салдарынан оқытудың ыңғайлы және жедел формалары пайда болады. Электрондық дүние күн сайын көбірек аумақты қамтиды. Мерзімді басылымдар, газеттер мен журналдар онлайн режимінде өтеді. Бұл уақыт пен ақша сияқты ресурстардың шығындарын оңтайландыруға мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда вебинарлар технологиясын болашақта дамып келе жатқан перспективалы технология деп атауға болады. Қолданыстағы экономикалық жағдайдың шынайылығында осындай тренинг көбірек орынды болады.

Вебинар – веб-технологиялардың көмегімен онлайн режимде ұйымдастырылған «виртуалды» семинар. Интернеттегі технологиялар арқасында тыңдаушылардың виртуалды аудиториясы қалыптасады, ол шын мәнінде хостпен қашықтықта орналасады.

Семинардың басты ерекшелігі – интерактивті вебинар. Бұдан басқа, бүгінгі таңда вебинар – бұл қашықтықтан оқытудың ең озық әдістерінің бірі, ол үшін шектеулер мен қашықтық жоқ, студенттердің шектеусіз санын тартуға, оқу үшін уақыт пен ақшаны үнемдеуге мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқыту ең негізгі 3 құрамнан тұрады:

1. Технологиялық;
2. Мазмұндылық;
3. Ұйымдастырушылық.

Технологиялық – материалдық-техникалық база, яғни, компьютер т.б.

Мазмұндылық – бұл ҚО курстары, электронды оқулықтар, арнайы сайттар.

Ұйымдастырушылық – әр түрлі ҚО моделдерін пайдаланып оқу процесін ұйымдастыру.

Қашықтықтан оқыту нысаны негізгі үш технология бойынша жүзеге асырылады:

- желілік технологиялар (автономды желілік курстар немесе виртуалды кафедралар);
- кейс-технологиялар негізінде қашықтықтан оқыту;
- ТВ-технологиялар негізінде қашықтықтан оқыту.

Интернет оқытушы мен тіл үйренушіге көп еркіндік береді. Тіл үйренуші интернет желісі арқылы ҚО курсына ыңғайлы уақытта айналыса алады. Интернет желісі тіл үйренуге қолайлы әсер етеді. Оқытушы берілген материалды жедел өзгерте алады. Тіл үйренушіге аудио-бейне материалдар арқылы тілді сөйлесім әрекетінің барлық түрлері бойынша қатысымдық қырынан меңгертуге мол мүмкіндік бар. Қазақ тілін қашықтықтан оқытудың өзіндік ерекшелігі бар, себебі оқылым мен жазылым сияқты қазақ тілінде сөйлеу әрекеттеріне оқыту кезінде желілік курспен шектелуге болады, өйткені сөйлеу әрекетінің бұл түрлер көлемді кестені қажет етпейді. Дегенмен айтылымға, сөйлесім мен тыңдалымға үйрету кезінде тек мәтіндік файлдарды ғана қолдану жеткіліксіз, дыбыстық көркемдеуге де, сондай-ақ білім алушылардың ауызша сөйлеуін ынталандыратын түрлі ситуацияларды құру, яғни суретті материалға да сүйену керек.

Қашықтықтан білім беруді мынадай бес негізгі жағдаймен сипатталатын білім беру ретінде анықтауға болады:

1. білім беруші мен білім алушының және олардың арасында келісімнің болуы;
2. білім беруші мен білім алушының арасындағы кеңістік алшақтығы;
3. білім алушы мен оқу орнының кеңістік жағынан алшақтығы;
4. білім беруші мен білім алушының екібағытты әрекеттестігі;
5. қашықтықтан білім алу үшін әдейі арналған материалдарды жинақтау.

Қашықтықтан білім беру – өзара бірлесе әрекеттесуге мүмкіндік беретін, түрлі географиялық өңірлерде орналасқан оқытушыны, білім алушыны, сондай-ақ дереккөздерді арнаулы технологиялар арқылы байланыстыратын тәжірибе. Әрекеттестік пошта және телефакс, аудиоконференция, компьютерлік конференция, бейнеконференция арқылы баспа материалдарымен алмасу сияқты түрлі тәсілдермен жүргізіледі. Е.А.Полаттың айтуынша, қашықтықтан оқыту - білім, білік дағдыларды алу үрдісі, бұл кезде оқыту процедураларының тұтас немесе белгілі бір бөлігі оқытушы мен тыңдаушының аумақтық алшақтығына қарамастан жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың көмегімен жүзеге асырылады. Қашықтықтан оқыту — адамның білім алуға және ақпарат алуға деген құқықтарын іске асыратын үздіксіз білім беру жүйесі[5].

Әдебиеттер:

1. Андреев А.А. Дидактические основы дистанционного обучения.- М.: Издательство , МЭСИ, 2001.
2. Шабанов А.Г. Дистанционное обучение в системе непрерывного образования / А.Г. Шабанов // Инновации в образовании. – 2008. – № 9.
3. Богомолов А. Модели виртуальной среды обучения иностранному языку / Высшее образование в России. – 2008. – № 7.
4. Дмитриева Е.И. Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети интернет. // ИЯШ. – 1998. – №1. – С.13-34.
5. Полат Е.С. Формы и методы использования Интернет-ресурсов на уроках иностранного языка. Журнал «Иностранные языки в школе» № 2,3 2001 г.
6. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1991. – 224 с.
7. Подопрigorова Л.А. Использование интернета в обучении иностранному языку. // ИЯШ – 2003 – №5. – С.25-31.
8. Полилова Т.А., Пономарева В.В. Внедрение компьютерных технологий в преподавание иностранных языков. // ИЯШ. – 2007. – №4. – С. 17-39.